

Arrest van 26 juni 1996

in de zaak A 95/1

Inzake :

TIEL UTRECHT

tegen

Freddy IPENBURG

Procestaal : Nederlands

Arrêt du 26 juin 1996

dans l'affaire A 95/1

En cause :

TIEL UTRECHT

contre

Freddy IPENBURG

Langue de la procédure : le néerlandais

BENELUX-GERECHTSHOF

In de zaak A 95/1

1. Gezien het arrest van de Hoge Raad der Nederlanden van 10 maart 1995, gewezen in de zaak van Tiel Utrecht Schadeverzekering N.V., gevestigd te Utrecht, eiseres tot cassatie (verder : Tiel Utrecht), tegen Freddy Ipenburg, wonende te Zandvoort, verweerder in cassatie (verder : Ipenburg), bij welk arrest overeenkomstig artikel 6 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof (hierna te noemen : het Verdrag) aan dit Hof vragen van uitleg van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst van 24 mei 1966 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen worden gesteld ;

TEN AANZIEN VAN DE FEITEN :

2. Overwegende dat de Hoge Raad de feiten waarop de door het Hof te geven uitleg moet worden toegepast, als volgt heeft omschreven :

(i) Op 6 november 1980 heeft Ipenburg bij een verkeersongeval ernstig letsel opgelopen. Het ongeval was te wijten aan de schuld van R.A. Koolen, die op grond van de wet aansprakelijkheidsverzekering Motorrijtuigen (verder : WAM) bij Tiel Utrecht tot een maximum van Hfl 1.000.000,-- per gebeurtenis verzekerd was tegen wettelijke aansprakelijkheid.

(ii) Bij brief van 12 juli 1982 heeft de raadsman van Ipenburg namens zijn cliënt jegens Tiel Utrecht met ingang van die dag aanspraak gemaakt op de wettelijke rente over het bedrag dat Tiel Utrecht verschuldigd zou blijken te zijn.

(iii) Vervolgens heeft Ipenburg de onderhavige procedure aanhangig gemaakt, waarbij hij betaling van het maximaal verzekerde bedrag, te vermeerderen met de wettelijke rente, heeft gevorderd.

De Rechtbank te Haarlem heeft drie tussenvonnissen gewezen ; in haar (laatste) tussenvonniss van 19 april 1988 heeft de Rechtbank de nominaal door Ipenburg geleden schade vastgesteld op Hfl 1.015.041,-- doch haar beslissing met betrekking tot het uiteindelijk door Tiel Utrecht te betalen bedrag aangehouden, omdat nog een beslissing moest volgen met betrekking tot eventuele kortingen op

het aan Ipenburg uit te keren bedrag in verband met vorderingen van andere benadeelden ter zake van hetzelfde ongeval. Daarbij had de Rechtbank kennelijk het oog op de vorderingen die door de Bedrijfsvereniging voor Detailhandel, Ambachten en Huisvrouwen (verder : Detam) en de ziektekostenverzekeraar Stad Rotterdam bij Tiel Utrecht waren ingediend en die tezamen met de vordering van Ipenburg de verzekerde som van Hfl 1.000.000,-- verre te boven ging.

(iv) Nadat het Hof te Amsterdam vorenbedoelde tussenvonnissen had bekrachtigd en het geding naar de Rechtbank had verwezen, zijn partijen op basis van het tussenvonniss van 19 april 1988 tot afwikkeling van de schade overgegaan. Daarbij is tussen hen geschil ontstaan over (a) de omvang van de te vergoeden wettelijke rente en (b) de te vergoeden kosten van rechtsbijstand; in haar eindvonnis heeft de Rechtbank op beide geschilpunten ten gunste van Ipenburg beslist. Bij het thans in cassatie bestreden arrest heeft het Hof het vonnis van de Rechtbank bekrachtigd.

(v) Aan het hiervoor in (iv) onder (a) bedoelde punt van geschil liggen, naar het Hof in rechtsoverweging 4.7 van zijn arrest heeft overwogen, de volgende feiten ten grondslag :

- a. De maximaal verzekerde som bedraagt Hfl 1.000.000,--
- b. Bij voornoemd vonnis van 19 april 1988 is de nominaal door Ipenburg geleden schade op Hfl 1.015.041,-- vastgesteld.
- c. Detam heeft een vordering van Hfl 491.800,11 ter zake van de aan Ipenburg toegekende uitkeringen op basis van de ziektewet en de WAO bij Tiel Utrecht ingediend. De ziektekostenverzekeraar Stad Rotterdam heeft een vordering van Hfl 35.007,20 ter zake van de aan Ipenburg vergoede ziektekosten ingediend.
- d. De vorderingen van Ipenburg, Detam en Stad Rotterdam gaan gezamenlijk de verzekerde som van Hfl 1.000.000,-- te boven.
- e. Op 12 juli 1982 heeft Ipenburg aan Tiel Utrecht de wettelijke rente over het door hem jegens Tiel Utrecht geclaimde schadebedrag aangezegd en daarop aanspraak gemaakt, te rekenen vanaf 12 juli 1982. Detam en Stad Rotterdam hebben dit met betrekking tot hun onderscheiden vorderingen niet gedaan.

- f. Bij brieven van respectievelijk 20 juli 1988 en 26 juli 1988 hebben Detam en Stad Rotterdam aan Tiel Utrecht medegedeeld hun respectieve vorderingen op Tiel Utrecht achter te stellen bij de vordering van Ipenburg op Tiel Utrecht. Dat wil zeggen dat Detam en Stad Rotterdam ermee akkoord gaan dat Tiel Utrecht uit de beschikbare verzekerde som eerst de vordering van Ipenburg voldoet. Een eventueel restant van de verzekerde som zou daarna aan Detam en Stad Rotterdam moeten worden betaald.
- g. Tiel Utrecht heeft bij brieven van 26 augustus 1988 aan Detam en Stad Rotterdam doen weten de achterstellingen niet te aanvaarden in verband met "de problematiek, die dan zou ontstaan omtrent de begroting van de aan Ipenburg verschuldigde wettelijke rente".
- h. Bij brief van 14 september 1988, gericht aan de raadsman van Ipenburg, heeft de raadsman van Tiel Utrecht het standpunt van zijn cliënte als volgt toegelicht : "Noch Detam noch Stad Rotterdam hebben tot op heden aanspraak gemaakt op voldoening van wettelijke rente over hun destijds ingediende vorderingen. Zouden Stad Rotterdam en Detam hun vorderingen niet "achterstellen" dan zou aan uw cliënt van de verzekerde som slechts zijn aandeel pro rata toevallen, en zou hem slechts daarover de wettelijke rente verschuldigd zijn. Het dan resterende deel van de verzekerde som was en is niet rentedragend aangezien cliënte rente daarover niet is aangezegd. Van belang hierbij is nog dat ingevolge artikel 6, § 2, van de WAM juncto artikel 16 van de WAM vaststaat dat van het wettelijk regime niet kan worden afgeweken".
- i. Detam heeft in juni 1989 haar vordering op Tiel Utrecht aan Ipenburg gecedeerd "voor het geval in recht mocht komen vast te staan dat Tiel Utrecht de achterstellingen door Detam en de Stad Rotterdam (...) mocht weigeren".
- j. Stad Rotterdam heeft in juni 1989 een incassovolmacht aan Ipenburg verstrekt ter inning van haar vordering op Tiel Utrecht.
- k. Tiel Utrecht heeft aan Ipenburg betaald (a) op de voet van artikel 6, § 2, WAM de volgens haar berekening pro rata aan Ipenburg toekomende hoofdsom (Hfl 657.262,--, verminderd met de reeds betaalde voorschotten) met de wettelijke rente daarover (vanaf 12 juli 1982) en (b) het restant hoofdsom op basis van de hiervoor onder i en j vermelde cessie c.q. incassovolmacht, met de wettelijke rente daarover vanaf 1 juli 1989 ;

TEN AANZIEN VAN HET VERLOOP VAN HET GEDING :

3. Overwegende dat de Hoge Raad der Nederlanden de navolgende vragen van uitleg van de Gemeenschappelijke Bepalingen behorende bij de Benelux-Overeenkomst van 24 mei 1966 betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen heeft gesteld :

(1) Verzet artikel 6, § 2, in verband met artikel 13 van voormelde bepalingen zich ertegen dat, indien er bij een ongeval meer dan één benadeelde is en de verzekerde som ontoereikend is om ieder van hen volledig schadeloos te stellen, bij berekening van wat iedere benadeelde toekomt rekening zal worden gehouden met een tussen hen gesloten overeenkomst die inhoudt dat ten gunste van de vordering van een van hen de vorderingen van de overige benadeelden ten achter zullen worden gesteld, in het bijzonder indien aldus voorrang wordt verleend aan de vordering van het eigenlijke verkeersslachtoffer ?

(2) Vereist, zo vraag (1) ontkennend moet worden beantwoord, artikel 6, § 2, van voormelde bepalingen dat de verzekeraar met de tussen de benadeelden overeengekomen voorrang instemt ?

(3) Brengen artikel 6, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen en het in die bepalingen besloten liggende stelsel mede dat de WAM-verzekeraar jegens de benadeelde niet gehouden is tot vergoeding van buitengerechtelijke kosten, voor zover die kosten te zamen met de door het motorrijtuig veroorzaakte schade het bedrag waarvoor de verzekering per gebeurtenis ten hoogste dekking biedt, te boven gaan ?

4. Overwegende dat het Hof, overeenkomstig artikel 6, lid 5, van het Verdrag een door de griffier gewaarmerkt afschrift van het arrest van de Hoge Raad heeft gezonden aan de Ministers van Justitie van België, Nederland en Luxemburg ;

5. Overwegende dat partijen de gelegenheid hebben gekregen schriftelijke opmerkingen te maken over de aan het Hof gestelde vragen ; dat Tiel Utrecht een memorie heeft doen indienen door mr F.M. Wachter en Ipenburg een memorie alsmede een memorie van antwoord heeft doen indienen door mr J.K. Franx ;

6. Overwegende dat de Advocaat-Generaal Th.B. ten Kate op 3 januari 1996 schriftelijk conclusie heeft genomen ;

TEN AANZIEN VAN HET RECHT :

Met betrekking tot de eerste vraag

7. Overwegende dat ingevolge artikel 2, § 1, aanhef en onder 4 van de Benelux-Overeenkomst betreffende de verplichte aansprakelijkheidsverzekering inzake motorrijtuigen ieder der Benelux-staten de bevoegdheid heeft behouden de sommen vast te stellen waarvoor de verzekering moet worden gesloten ; dat Nederland van deze bevoegdheid gebruik heeft gemaakt ; dat de som waarvoor de verzekering ten minste moet zijn gesloten, ten tijde van het ongeval krachtens de Nederlandse wet was bepaald op Hfl 1.000.000,-- voor het type motorrijtuig als hetwelk het onderhavige ongeval heeft veroorzaakt ;

8. Overwegende dat waar volgens artikel 6, § 1, van de Gemeenschappelijke Bepalingen de verzekering aan de benadeelde een eigen recht geeft jegens de verzekeraar, daarbij, zoals in de Gemeenschappelijke toelichting is vermeld, voor alles een maatregel is gegeven ter bescherming van de benadeelden en dat daarom een betaling door de verzekeraar aan de verzekerde in plaats van aan de benadeelde ten opzichte van deze laatste geen bevrijdende werking kan hebben ;

9. dat het geval waarin niet meer dan één benadeelde wiens schade de verzekerde som te boven gaat, op de voet van artikel 6 Gemeenschappelijke Bepalingen zijn eigen recht tegen de verzekeraar geldend maakt, geen nadere regeling behoefde omdat de verzekeraar dan wordt bevrijd door betaling aan de benadeelde van het bedrag waartoe hij ten hoogste is gehouden ;

10. dat evenwel nadere regeling was vereist voor het geval meer dan één benadeelde een eigen recht tegen de verzekeraar doet gelden en het totale bedrag van de door de benadeelden geleden schade de verzekerde som te boven gaat en artikel 6, § 2, voor dat geval bepaalt dat de rechten van de benadeelden tegen de verzekeraar naar evenredigheid worden teruggebracht tot het beloop van die som, zodat de verzekeraar is bevrijd door betaling aan de benadeelden van hetgeen ieder van hen aldus toekomt ;

11. dat artikel 6, § 2, geen verder gaande strekking heeft dan een regeling te geven voor bevrijdende betaling door de verzekeraar in het bedoelde geval en die bepaling geen regeling geeft voor de rangorde van de vorderingen van benadeelden ;

12. dat die bepaling zich dan ook niet ertegen verzet dat de benadeelden overeenkomen dat ten gunste van een of meer van hen de vorderingen van de overige benadeelden ten achter zullen worden gesteld ;

13. dat de eerste vraag derhalve ontkennend dient te worden beantwoord ;

Met betrekking tot de tweede vraag

14. Overwegende dat nu, zoals hiervoor onder 11 is overwogen, artikel 6, § 2, geen regeling geeft met betrekking tot de rangorde van de vorderingen van benadeelden, die bepaling ook niet de eis stelt dat de verzekeraar instemt met de tussen benadeelden overeengekomen rangorde ;

15. dat derhalve ook de tweede vraag ontkennend moet worden beantwoord ;

Met betrekking tot de derde vraag

16. Overwegende dat nu artikel 6, § 2, geen verder gaande strekking heeft dan een regeling te geven ter zake van de bevrijdende betaling door de verzekeraar in het geval er meer dan een benadeelde is en het totale bedrag van de schade de verzekerde som overschrijdt, die bepaling niet beoogt een regeling te geven ter zake van de vraag welke schadeposten geacht moeten worden deel uit te maken van het bedrag waartoe de verzekeraar de verzekerde som heeft beperkt, dan wel boven deze som van de verzekeraar kunnen worden gevorderd ;

17. dat derhalve uit die bepaling ook niet voortvloeit dat de verzekeraar jegens de benadeelde niet gehouden is tot vergoeding van buitengerechtelijke kosten - waarmee de Hoge Raad doelt op artikel 6:96, lid 2, aanhef en onder b en c, Burgerlijk Wetboek, volgens welke bepaling als vermogensschade mede voor vergoeding in aanmerking komen de redelijke kosten ter vaststelling van schade en aansprakelijkheid en de redelijke kosten ter verkrijging van voldoening buiten rechte - voorzover die kosten te zamen met de door het motorrijtuig veroorzaakte schade de verzekerde som te boven zouden gaan ;

18. dat ook uit het in de Gemeenschappelijke Bepalingen besloten liggende stelsel zodanige regel niet voortvloeit en derhalve het antwoord op de vraag of de verzekeraar boven het bedrag van de verzekerde som, naast vergoeding van proceskosten, ook gehouden is tot vergoeding van buitengerechtelijke kosten, moet worden gegeven aan de hand van het op de burgerlijkrechtelijke aansprakelijkheid voor de door het motorrijtuig veroorzaakte schade toepasselijke recht ;

19. dat derhalve ook de derde vraag ontkennend moet worden beantwoord ;

TEN AANZIEN VAN DE KOSTEN :

20. Overwegende dat het Hof, volgens artikel 13 van het Verdrag betreffende de instelling en het statuut van een Benelux-Gerechtshof de kosten moet vaststellen, welke op de behandeling voor het Hof zijn gevallen, welke kosten omvatten de honoraria van de raadslieden van partijen voor zover dit in overeenstemming is met de wetgeving van het land waar het bodemgeschil aanhangig is ;

21. dat volgens de Nederlandse wetgeving het salaris van de raadslieden wordt begrepen in de kosten welke aan de in het ongelijk gestelde partij in rekening worden gebracht ;

22. dat gelet op het vorenstaande de kosten op de behandeling voor het Hof gevallen, moeten worden bepaalt als volgt : voor Tiel Utrecht op Hfl 2.000,-- (exclusief BTW) en voor Ipenburg op Hfl 2.000,-- (exclusief BTW) ;

23. Gelet op de conclusie van de Advocaat-Generaal Th.B. ten Kate ;

24. Uitspraak doende op de door de Hoge Raad der Nederlanden in zijn arrest van 10 maart 1995 gestelde vragen ;

VERKLAART VOOR RECHT :

Ten aanzien van vraag 1

25. Artikel 6, § 2, gelezen in verband met artikel 13 van de Gemeenschappelijke Bepalingen, verzet zich niet ertegen dat, indien er bij een ongeval meer dan een benadeelde is en de verzekerde som ontoereikend is om ieder van hen volledig schadeloos te stellen, bij berekening van wat iedere benadeelde toekomt rekening zal worden gehouden met een tussen hen gesloten overeenkomst die inhoudt dat ten gunste van de vordering van een van hen de vorderingen van de overige benadeelden ten achter zullen worden gesteld ;

Ten aanzien van vraag 2

26. Artikel 6, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen vereist niet dat de verzekeraar met de in vraag 1 bedoelde, tussen de benadeelden overeengekomen, voorrang instemt ;

Ten aanzien van vraag 3

27. Artikel 6, § 2, van de Gemeenschappelijke Bepalingen en het in die bepalingen besloten liggende stelsel brengen niet mede dat de WAM-verzekeraar jegens de benadeelde niet gehouden is tot vergoeding van buitengerechtelijke kosten, voor zover die kosten met de door het motorrijtuig veroorzaakte schade het bedrag, waarvoor de verzekering per gebeurtenis ten hoogste dekking biedt, te boven gaan.

Aldus gewezen door de heren O. Stranard, president, F. Hess, tweede vice-president, H.L.J. Roelvink, P. Kayser, R. Everling, Y. Rappe, F.H.J. Mijnsen, rechters, J.L.M. Urlings en I. Verougstraete, plaatsvervangende rechters,

en uitgesproken ter openbare zitting te 's-Gravenhage op 26 juni 1996 door de heer H.L.J. Roelvink, voornoemd, in aanwezigheid van de heren Th.B. ten Kate, advocaat-generaal, en C. Dejonge, waarnemend hoofdgriffier.



C. DEJONGE



H.L.J. ROELVINK